

ОЦІНКА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПІДХОДИ

Визначення справедливої вартості кредитного портфеля є одним із ключових аспектів у діяльності фінансових установ. У зв'язку з посиленням вимог до прозорості звітності, змінами в ринковому середовищі та посиленою увагою до управління ризиками, правильна оцінка кредитних активів стає необхідною передумовою ефективного фінансового управління. У цьому контексті метод дисконтованих грошових потоків є найпоширенішим підходом до оцінки вартості портфеля кредитів [1].

Оцінка справедливої вартості кредитного портфеля є особливо актуальною для України в умовах економічної нестабільності, воєнного стану та трансформації банківського сектору. Зміна макроекономічного середовища, коливання ставок, валютні ризики та підвищення кредитних втрат змушують фінансові установи більш точно підходити до оцінки своїх активів. Крім того, впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема IFRS 9 та IFRS 13, вимагає від українських банків і небанківських фінансових установ переходу до сучасних методик, таких як дисконтування грошових потоків із урахуванням ризиків [2].

З огляду на вимоги до ринкової оцінки активів і посилення ролі ризик-менеджменту, оцінка справедливої вартості кредитного портфеля набуває все більшого значення. Це стосується як облікової політики відповідно до міжнародних стандартів, так і процесу управління резервами та ліквідністю. Застосування ринкових підходів дозволяє установам не лише формувати об'єктивну звітність, а й розуміти вплив змін середовища на вартість активів [3].

Основною методологією при визначенні справедливої вартості є метод доходів — дисконтування очікуваних грошових потоків із урахуванням ризиків. У рамках цього методу виділяють два основні підходи: Entry та Exit (рис. 1).

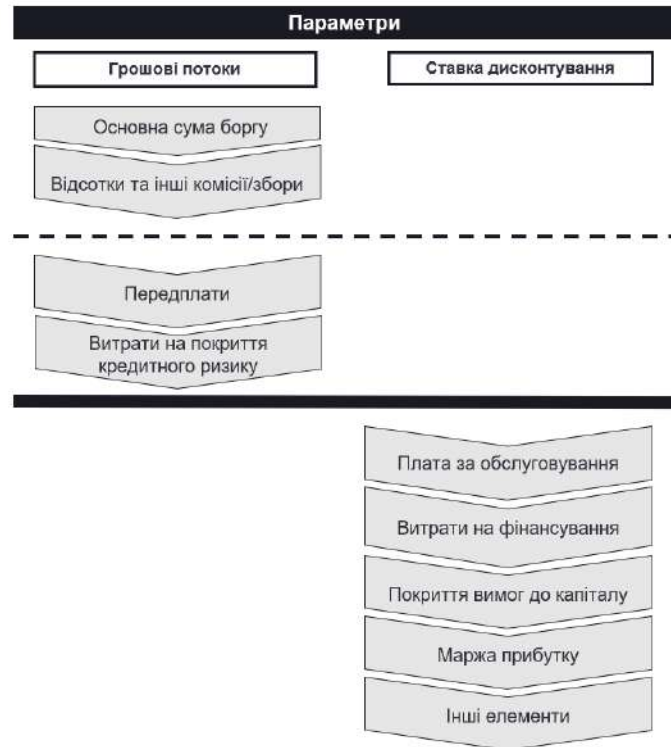
Entry-підхід базується на припущенні, що всі ризики та витрати враховуються не в самих грошових потоках, а через ставку дисконтування. Ця ставка включає в себе кредитний ризик, витрати фінансування, операційні витрати, а також вартість капіталу. Для оцінки використовують порівняння маржі на момент видачі кредиту (ефективна ставка) та поточної ринкової маржі для аналогічних інструментів. Такий підхід не потребує детального моделювання очікуваних збитків, тому є простішим у реалізації, однак менш чутливим до змін окремих факторів, що можуть суттєво впливати на вартість.

Рисунок. 1 Блокова схема зв'язку між Entry та Exit підходом до оцінки кредитного портфелю

Exit-підхід, на відміну від Entry, передбачає, що всі ризики, включаючи втрати, витрати обслуговування портфелю та відновлення, моделюються безпосередньо в грошових потоках. Це дозволяє більш глибоко аналізувати чутливість до різних чинників, проте вимагає повного набору даних та аналітичних припущень. Залежно від структури портфелю, оцінка може проводитись двома методами: unlevered — коли дисконтування проводиться за ставкою фінансування портфелю, та levered — де враховуються припущення щодо рівня боргового фінансування і відповідна вартість капіталу [4].

У практиці також часто застосовуються змішані варіанти, коли частина ризиків враховується в потоках, а інша — у ставці дисконту (рис. 2). Такий підхід дозволяє гнучко адаптувати модель до обсягу та якості доступної інформації.

Рисунок 2. Розподілення ризиків між розрахунком грошових потоків та ставкою дисконтування

Оцінка кредитного портфеля за методом дисконтованих грошових потоків залишається найбільш гнучким і обґрунтованим підходом до визначення справедливої вартості фінансових активів. Вибір конкретного підходу — Entry чи Exit — повинен базуватись на доступності якісних даних, аналітичних можливостях установи та рівні деталізації, якого вимагає внутрішня або зовнішня звітність. Entry-підхід є простішим в реалізації, менш ресурсоємним і підходить для портфелів, де повна інформація щодо очікуваних втрат та операційних витрат недоступна або оцінюється приблизно. Натомість Exit-підхід надає глибше розуміння структури грошових потоків, дозволяє враховувати індивідуальні характеристики портфеля, у тому числі очікувані кредитні збитки, плату за

обслуговування, вартість фінансування та покриття вимог до капіталу. Це робить його незамінним для повноцінного ризик-аналізу та сценарного моделювання.

У підсумку, грамотне застосування відповідного підходу до оцінки кредитного портфеля стає стратегічним інструментом управління активами, ризиками та капіталом фінансової установи.

Список використаних джерел

1. IFRS Foundation. (2011, оновлення 2023). IFRS 13: Fair Value Measurement. Отримано з <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-13-fair-value-measurement/>
2. EY. (2023). Measuring fair value of financial instruments: Approaches and challenges. Отримано з https://www.ey.com/en_gl/ifrs/measuring-fair-value-of-financial-instruments
3. Basel Committee on Banking Supervision. (2000). Credit Risk Modelling: Current Practices and Applications. Bank for International Settlements. Отримано з <https://www.bis.org/publ/bcbs49.htm>
4. Damodaran, A. (2012). Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset (3rd ed.). Wiley Finance.